

Energetická unie

■ Podkladový materiál k debatě (24. 3. 2015, Evropský dům)

■ I. Úvod

Prioritním cílem politiky Evropské unie v oblasti energetiky je zabezpečení dodávek energií pro všechny spotřebitele za dostupné ceny při respektování životního prostředí. Ceny elektřiny v Evropě jsou o 30% vyšší než v USA, ceny plynu pak o 100%. Evropská unie hodlá podporovat zdravou konkurenci na evropském energetickém trhu. EU klade důraz na přechod z energetické politiky soustředěné především na stranu dodávek k politice soustředěné na řízení poptávky, tj. na změnu chování spotřebitele. Na straně dodávek energie je prioritou EU boj proti globálnímu oteplování. Klíčem ke změně je rozvoj nových a obnovitelných energetických zdrojů, které by se v roce 2020 měly v rámci EU podílet na pokrývání energetických potřeb z 20%. Do roku 2030 chce EU snížit skleníkové plyny o minimálně 40% a zvýšit zdroje obnovitelné energie alespoň o 27%. Mezi lety 1990-2011 klesly skleníkové plyny o 18%. Úkolem je umožnit hlubší integraci evropských energetických trhů, která povede k růstu konkurenceschopnosti evropského průmyslu, avšak nijak nepoškodí bezpečnost, kvalitu a trvanlivost energetických zařízení nebo veřejných služeb. Důležitou prioritou je i zajištění bezpečnosti dodávek do EU. EU je největším importérem energií na světě. Dováží 53% energií v ceně 400 mld. EUR za rok. V centru zájmu je i výzkum a technologický rozvoj energetického sektoru.

■ II. Strategický rámec pro energetickou unii

Dne 25. února 2015 představila Evropská komise [Strategický rámec pro energetickou unii](#) společně se seznamem návrhů (ne)legislativních opatření. Strategický rámec pro energetickou unii je založen na pěti dimenzích, které povedou k energetické bezpečnosti, udržitelnosti a větší soutěživosti.

Prvním pilířem energetické unie je **energetická bezpečnost, solidarita a důvěryhodnost**. Doložka solidarity představuje snižování závislosti na jednom dodavateli a posílení transparentnosti při nákupu energií a plynu ze zemí mimo EU. Šest členských zemí EU je stále závislých na dodávce zemního plynu od jednoho dodavatele. Cílem energetické unie je zajištění volného toku energií. Východoevropským státům závislým na dodávkách plynu z Ruska by mělo nové potrubí poskytnout přístup k alternativním zdrojům plynu. Dle Komise je potřeba urychlit také výstavbu jižního plynovodu, který umožní export plynu ze Střední Asie. Energetickou bezpečnost rovněž posílí vystavění potrubí dodávajícího zkapalněný plyn (LNG), což přispěje k dorovnání cen plynu v jednotlivých členských zemích a k větší schopnosti států vytvořit si plynové rezervy. Ve Středozemním moři aktuálně probíhá výstavba nového plynovodu. K energetické bezpečnosti přispěje také diverzifikace a vzájemná jistota pomoci ze sousední země.

Energetická unie

■ Podkladový materiál k debatě (24. 3. 2015, Evropský dům)

Druhým pilířem je **vytvoření plně integrovaného Evropského energetického trhu**. V současné době si každý stát reguluje svůj energetický rámec zvlášť. Vytvoření energetické unie umožní lepší propojení energetických trhů jednotlivých členských zemí. Odstraněním tzv. „energetických ostrovů“ dojde k větší energetické efektivitě, bezpečnosti, větší konkurenceschopnosti a ke snížení cen. Propojení energetických sítí má potenciál zákazníkům ušetřit až 40 mld. EUR ročně. Komise bude trvat na plném zavedení [třetího energetického balíčku](#) členskými zeměmi. V členských zemích EU musí být ustanoveny takové podmínky, které umožní spolufinancování energetických investic z Evropského strukturálního a investičního fondu. V roce 2014 Evropská unie identifikovala 33 projektů na posílení infrastruktury, které jsou nezbytné pro zlepšení energetické bezpečnosti. Pro zajištění lepší přepravy energie bude potřeba pozměnit pravomoci Evropské sítě provozovatelů přenosových soustav elektřiny a plynu (ENTSO-E/G). Rovněž bude potřeba ustanovit regionální operační centra, která budou dohlížet na přeshraniční toky elektřiny a plynu. Pokud má vzniknout jednotný evropský trh s energií, bude také nutné vytvořit [jednoho regulátora](#). Výrazně by se tak měly posílit pravomoci a nezávislost Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER), která zatím vydává pouze doporučení pro členské země. Nově by měla dohlížet na vývoj jednotného trhu a řešit přeshraniční problémy, aby hranice národních států nehrály při obchodování s energií roli. Členské státy EU se dohodly, že do roku 2020 se musí vylepšit propojení stávajících elektrických sítí. Každý ze států by měl plnit cíl pro propojení ve výši 10% své výrobní kapacity. V současné době 12 členských zemí (Estonsko, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Malta, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Španělsko, Velká Británie) nespĺňuje minimální vzájemné propojení, kdy alespoň 10% produkce elektřiny musí jít „přes hranice“. K dosažení tohoto cíle je potřeba zrychlit povoloovací procesy a usnadnit přístup k financování. Pod hlavičkou energetické unie se mají propojit elektrické a plynárenské sítě mezi státy tak, aby si jednotlivé země mohly snadno v případě nouze pomoci při zajištění dodávek energií. Do roku 2020 si projekt vyžádá přes 150 miliard EUR. Komise plánuje pravidelně svolávat Fórum o energetické infrastruktuře, kde bude hodnotit pokroky k dosažení energetické unie. První Fórum se uskuteční ke konci roku 2015.

Třetím pilířem je **posilování energetické účinnosti**, což povede ke snižování poptávky po energiích. V říjnu 2014 si stanovila Evropská rada za cíl zlepšit energetickou účinnost o 27% do roku 2030. Projekty pro zlepšení energetické účinnosti budou podporovány evropskými fondy a Evropskou investiční bankou. Velký potenciál pro posilování energetické účinnosti je v oblasti stavebnictví. Komise rozvíjí iniciativu „Chytré financování pro chytré budovy“. Doprava v Evropě spotřebovává 30% veškeré energie. 94% dopravy využívá naftu, která je z 90% dovážena. Výzvou pro EU bude omezení emisí CO₂. EU podporuje elektrifikaci dopravy a výstavbu dobíjecích stanic pro elektromobily. EU se také zaměří na lepší spotřebu energie např. díky úsporám spotřebičů, inteligentním měřičům a efektivnějšímu vytápění a chlazení, jelikož 75% domácností nevyužívá energii efektivně. Oproti roku 2006 došlo ke snížení spotřeby energie o 9,1%. Otázkou je, zda se jedná o

Energetická unie

▪ Podkladový materiál k debatě (24. 3. 2015, Evropský dům)

plánované snížení či snížení v závislosti na aktivitě ekonomiky.

Čtvrtým pilířem je **dekarbonizovaná ekonomika**. Součástí energetické unie je i problematika klimatu založená na obchodování s emisními povolenkami. Dohoda o klimatickém a energetickém rámci pro rok 2030 požaduje snížení domácí produkce skleníkových plynů o 40% oproti roku 1990. Evropa je hlavním hráčem v rozvoji obnovitelných zdrojů energie a svou vůdčí pozici se bude snažit nadále udržet. Pro lepší propojení jednotlivých energetických trhů a pro rozšíření výroby energie z obnovitelných zdrojů bude potřeba, aby členské státy plně zavedly existující evropské zákony a nová pravidla trhu. Komise bude usnadňovat komunikaci a poskytovat podporu jednotlivým státům při zavádění evropských směrnic. Komise brzy představí novou směrnici o obnovitelných zdrojích energie a navrhne Balíček pro obnovitelnou energii 2016-2017. Členské země by měly sdílet své dosavadní zkušenosti, například s finanční podporou těchto zdrojů. Obrat z obnovitelných zdrojů EU činí 129 mld. EUR ročně.

Poslední pilíř tvoří **výzkum, inovace a konkurenceschopnost**. Proměnu energetického systému by měl urychlit nový Evropský energetický přístup k vývoji a inovacím, který navazuje na program Horizont 2020 a zahrnuje všechny členské země, investory i Komisi. Členské státy a Komise si stanovily čtyři priority: udržet si pozici světového lídra ve vývoji a výrobě obnovitelné energie, usnadnit zapojení spotřebitelů do energetické sítě pomocí chytrých domácích přístrojů, chytrých sítí, chytrých měst a domácí mechanizace. Mezi priority v oblasti výzkumu dále patří rozvoj přístupu k zachytávání a skladování uhlíku (CCS) a k zachytávání a použití uhlíku (CCU). To bude vyžadovat reformu Systému pro obchodování s emisními povolenkami (EU ETS) a nového Inovačního fondu. Jelikož 30% elektrické energie vzniká v jaderných elektrárnách, Evropská unie bude dohlížet na zavedení nejvyšších bezpečnostních standardů, zajištění bezpečnosti při nakládání s jaderným odpadem a zamezení proliferace.

Pro úspěšné zavedení Strategického rámce pro energetickou unii bude potřeba přijmout **řadu legislativních aktů** a posílit implementaci již přijaté evropské legislativy či provést úpravu stávající legislativy:

- Revize existujících bezpečnostních předpisů o dodávkách plynu (2015-16)
- Revize Rozhodnutí o mezivládních dohodách (2016)
- Bezpečnost dodávek elektřiny (2016)
- Nový návrh evropského trhu s elektřinou (2015-16)
- Revize regulačního rámce, obzvláště fungování ACER a ENTSOs (2015-16)
- Revize zákonů o energetické efektivitě tak, aby byly v souladu s cíli pro rok 2030 (2015-16)
- Komplexní balíček o silniční dopravě (2016-17)
- Přijetí legislativy vedoucí k dosažení snížení skleníkových plynů alespoň o 40%

Energetická unie

■ Podkladový materiál k debatě (24. 3. 2015, Evropský dům)

- Nový Balíček obnovitelné energie (2016-17)

Evropská komise chystá novou **Evropskou energetickou bezpečnostní strategii**, která by měla zahrnovat revizi nařízení o zabezpečení dodávek plynu a elektřiny, plány pro společnou platformu nákupu zemního plynu, novou strategii pro zkapalněný zemní plyn a sdělení o podpoře domácích zdrojů včetně zmínění pokroku technologií na získávání energií z břidlicových plynů.

■ III – Situace v ČR

V energetické oblasti hájí ČR na úrovni EU právo na výběr energetického mixu (včetně jádra), trvá na tržních mechanismech na trhu s elektřinou a zemním plynem, prosazuje financování pro PCI projekty (projekty společného zájmu) v regionu střední a východní Evropy a hájí indikativní cíle 2030 na národní úrovni.

Česká republika podporuje energetickou unii včetně jejích 5 pilířů, podporuje silnější společný postup členských států, dokončení vnitřního trhu s energiemi včetně odstranění tržních distorzí, budování infrastruktury, zejména osy Sever – Jih, ať už v plynárenství, nebo v elektroenergetice. Pro ČR je důležité faktické fungování jednotného trhu, a tedy odstranění stávajících překážek. Významné je ale i dobudování potřebné infrastruktury, ať už pro plynárenství, či elektřinu, především v severojižním směru. Efektivní využití jaderné energetiky je prioritou České republiky, dle aktualizované Státní energetické koncepce a na ni navazujícího Národního plánu rozvoje jaderné energetiky.

Na území ČR se trh s elektrickou energií uskutečňuje na základě regulovaného přístupu k přenosové soustavě, k distribučním soustavám, možnosti výstavby výroben elektřiny a přímých vedení. Ceny za přenos a distribuci elektřiny, za systémové služby, ceny elektřiny pro chráněné zákazníky a ceny elektřiny dodavatele reguluje nezávislý regulátor energetického trhu - Energetický regulační úřad. V jeho působnosti je podpora hospodářské soutěže a ochrana zájmů spotřebitelů v těch oblastech energetických odvětví, kde není možná konkurence, s cílem uspokojit všechny přiměřené požadavky na dodávku energie.

[V porovnání se zeměmi V4](#) má Česká republika nejlépe diverzifikované dodávky zemního plynu. Trh s plynem je ze zemí V4 v ČR nejvíce konkurenceschopný a organizovaný. V roce 2013 existovalo v České republice 62 aktivních dodavatelů plynu. Jejich množství každý rok roste. Ceny plynu jsou ovlivněny dlouhodobými kontrakty, avšak rostoucí množství dodavatelů ceny snižuje.

V návrhu energetické unie Komise doporučuje realizovat projekty, které posílí propojení

Energetická unie

■ Podkladový materiál k debatě (24. 3. 2015, Evropský dům)

energetických sítí a trhů s energiemi a pomohou diverzifikovat evropské zdroje energie. To je prioritou hlavně pro země střední Evropy, které jsou více závislé na Rusku. Na seznamu projektů by se tak mohly objevit terminály pro dovoz zkapalněného zemního plynu a infrastruktura potřebná k jeho zpracování, přeshraniční propojení nebo plynové zásobníky, ale třeba také propojení soustav pro přenos elektřiny. Diverzifikace sebou přinese i konkurenceschopnější ceny.

V oblasti energetiky Komise doporučuje ČR zvyšovat **energetickou účinnost**. Mezi lety 2000 a 2012 sice energetická náročnost české ekonomiky klesala (o 2% ročně), průmysl ale úspory energie zaznamenal spíše díky částečnému přechodu k méně náročným odvětvím, než zlepšením účinnosti v těch náročnějších. I když se účinnost v české energetice obecně zvyšuje, země zůstává mezi šesticí nejnáročnějších ekonomik EU, a to i po přepočtu, který respektuje vysoký podíl energeticky náročného průmyslu. ČR nemá s důrazem na energetickou účinnost problém, a souhlasí i s celoevropskými pravidly. Chce se ale vyhnout příliš pevně nastaveným předpisům, které by členským státům nenechávaly prostor, aby energetickou účinnost zvyšovaly podle svých domácích podmínek.

V reakci na implementaci evropských předpisů a nové evropské legislativy předložilo Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR na podzim loňského roku návrh novely energetického zákona. Jedná se o úpravu nejen energetického zákona, ale i zákona o podporovaných zdrojích energie (POZE) a dalších s tím souvisejících zákonů. Úprava smluvních vztahů v elektroenergetice a plynárenství se týká povinností účtovat a platit jednotlivé platby v souvislosti s jednotlivými kategoriemi služeb. Je odlišeno, které platby mají soukromoprávní charakter a které veřejnoprávní. Velké diskuze vyvolává návrh na zřízení energetického regulačního orgánu Rady ERÚ. Připravuje se nový systém výběru platby na podporu OZE, který bude stanoven na základě rezervované kapacity. Cílem je připravit se na energetiku, v níž nastane masový nástup decentralizovaných zdrojů výroby pro vlastní spotřebu. Nově má zákon umožnit, aby výrobní do 10kW instalovaného výkonu, určené pro vlastní spotřebu zákazníka, nemusely mít licenci udělenou ERÚ. Nový zákon bude upravovat i problematiku lhůty pro odstoupení od smlouvy o dodávce elektřiny nebo plynu. Do příslušného ustanovení zákona se doplňuje požadavek na transparentnost a předvídatelnost postupů při cenové regulaci a na transparentnost procesu přijímání předpisů a zásad cenové regulace. Zákon nově zavádí distanční odstoupení od smluv, právo na informace o spotřebě za uplynulé tři roky, podrobnější pravidla pro stanovování záloh, přístup k energetickým službám, právo na elektronické předávání informací, právo na zachování ceny do doby ukončení odběru v případě odstoupení od smlouvy a právo na informace o datu ukončení dodávky. Návrh prošel druhým čtením 11. března 2015.

Poslanecká sněmovna schválila 11. února 2015 návrh Ministerstva průmyslu a obchodu, upravující problematiku energetické účinnosti v ČR. Novela zákona o hospodaření s energií přinese změny například v průkazech energetické náročnosti pro prodávané

Energetická unie

■ **Podkladový materiál k debatě (24. 3. 2015, Evropský dům)**

budovy a pomůže zjednodušit program Nová zelená úsporám.

Zastoupení v České republice

Tento dokument byl připraven v rámci projektu zastoupení Evropské Komise v ČR a informační kanceláře Evropského parlamentu v ČR s cílem komunikovat aktuální evropská témata vůči široké skupině odborné i laické veřejnosti realizovaného Hospodářskou komorou ČR ve spolupráci s CEBRE – Českou podnikatelskou reprezentací při EU.
